

Representativiteit van de Europese socialepartnerorganisaties: de chemiesector

Samenvatting

Inleiding

Met deze studie wordt beoogd de noodzakelijke informatie aan te reiken om de sectorale sociale dialoog in de chemiesector te stimuleren. Het doel van de reeks representativiteitsstudies van Eurofound is vast te stellen welke nationale en supranationale socialepartnerorganisaties op het gebied van arbeidsverhoudingen in welbepaalde sectoren van belang zijn. Daartoe worden de relevante nationale socialepartnerorganisaties in de chemiesector geïdentificeerd met behulp van een top-downbenadering (vermelding van de leden van de Europese aangesloten organisaties) en een bottom-upbenadering via het netwerk van Europese correspondenten van Eurofound.

Een nationale sectororganisatie wordt in de studie opgenomen als zij regelmatig betrokken is bij sectorale collectieve onderhandelingen en/of aangesloten is bij een Europese sectorale ondernemers- of arbeidsorganisatie op de lijst van Europese socialepartnerorganisaties die de Commissie raadpleegt krachtens artikel 154 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU), en/of deelneemt aan de Europese sociale dialoog in de desbetreffende sector.

Afbakening van de sector

In het kader van deze studie wordt de chemiesector gedefinieerd volgens de statistische nomenclatuur van de economische activiteiten in de Europese Gemeenschap (NACE), om te zorgen voor een landoverstijgende vergelijkbaarheid van de bevindingen. Meer bepaald wordt de chemiesector gedefinieerd aan de hand van NACE (Rev. 2) 20, 21 en 22. Hieronder vallen de volgende activiteiten: 20 Vervaardiging van chemische producten; 21 Vervaardiging van farmaceutische grondstoffen en producten; 22 Vervaardiging van producten van rubber of kunststof.

Volgens deze definitie zijn de organisaties die door de Europese Commissie zijn opgenomen in de lijst van socialepartnerorganisaties die krachtens artikel 154 VWEU moeten worden geraadpleegd: aan de werknemerszijde, de vakbondsfederatie IndustriAll Europe en, aan de werkgeverszijde, de ECEG (European Chemical Employers Group).

Belangenbehartiging op nationaal niveau

22 van de lidstaten van de EU kennen een pluralistisch stelsel van werknemersorganisaties in de chemiesector. Er zijn in totaal 75 sectorale vakbonden vastgesteld. Het vakbondlandschap is versnipperd: zes landen tellen één sectorale vakbond; in elf landen zijn er twee vastgesteld; in vijf landen zijn er drie waargenomen; zes landen tellen vier of meer sectorale bonden.

Er zijn 57 sectorale werkgeversorganisaties vastgesteld, waarbij: 18 landen slechts één werkgeversorganisatie tellen; in twee landen twee werkgeversorganisaties zijn vastgesteld; in drie landen drie werkgeversorganisaties zijn waargenomen; drie landen vier of meer werkgeversorganisaties tellen. Aan de werkgeverszijde is er dus in mindere mate een pluralistisch stelsel.

Op het punt van de domeinafbakening zijn er verschillen tussen vakbonden en werkgeversorganisaties. Bij de vakbonden is er sprake van sectionalisme (domein dekt slechts een deel van de sector) met overlapping (49%) en overlapping (domein dekt gehele sector, plus delen van een of meerdere andere sectoren) (41%). Bij de werkgeversorganisaties is het domein vaak minder breed. Sectionalisme is dus het meest voorkomende domeinpatroon (39%).

Voor slechts 44 van de 75 vakbonden zijn er cijfers beschikbaar over de sectorale organisatiegraad. Uit de statistieken komt naar voren dat de sectorale organisatiegraad laag tot zeer laag is (minder dan 10 %) bij meer dan de helft van de vakbonden die over informatie beschikken. De sectorale organisatiegraden verschillen aanzienlijk tussen landen. De Scandinavische landen kennen tamelijk hoge sectorale organisatiegraden, terwijl de meeste lidstaten die na 2004 zijn toegetreden lage sectorale organisatiegraden vertonen (minder dan 10 %).

De sectorale organisatiegraad bij de werkgeversorganisaties is laag: slechts drie werkgeversorganisaties vertonen een sectorale organisatiegraad van meer dan 40 %. Waar informatie over de organisatiegraad van zowel werkgevers als werknemers beschikbaar is, blijkt de sectorale organisatiegraad voor de werkgevers vaak lager te liggen dan die voor de werknemers. Het zou erop kunnen duiden dat grotere ondernemingen iets minder geneigd zijn zich te verenigen dan kleinere ondernemingen.

De dekking van de collectieve overeenkomsten in de sector verschilt aanzienlijk tussen landen. Bij een groep van 12 landen van de 22 landen die over gegevens beschikken is de dekkingsgraad van de collectieve overeenkomsten hoog (meer dan 80 %). Bij een tweede groep van zes landen ligt de dekkingsgraad tussen 40 % en 70 %. Tot slot vertoont een derde groep van vier landen een dekkingsgraad die lager is dan 20 %. De belangrijkste factor die de hoge dekkingsgraden van de collectieve overeenkomsten verklaart, is het overwicht van onderhandelingen met meerdere werkgevers. Evenzo vormt het overwicht van de onderhandelingen met één werkgever een verklaring voor de laagste dekkingsgraden.

Belangenbehartiging op Europees niveau

IndustriAll Europe heeft 43 direct aangesloten leden in 23 van de betrokken landen en deze nemen allemaal deel aan sectorale collectieve onderhandelingen. Bovendien vertegenwoordigen alle vakbonden die bij IndustriAll Europe zijn aangesloten de werkenden in de sector in alle regio's in hun land, met uitzondering van CNE-GNC en LBC-NVK in België, die alleen in enkele regio's actief zijn.

Bij ECEG zijn 18 sectorale organisaties uit 18 landen aangesloten. 17 bij ECEG aangesloten werkgeversorganisaties zijn betrokken bij sectorale collectieve onderhandelingen. Alle werkgeversorganisaties die bij ECEG zijn aangesloten vertegenwoordigen echter de werkgevers in de sector in alle regio's in hun land, met uitzondering van de organisatie SCHP ČR (in Tsjechië), die alleen in enkele regio's actief is.

Overige organisaties op Europees niveau

Aan werknemerszijde zijn er naast IndustriAll Europe nog verscheidene andere Europese organisaties. Er zijn vier Europese organisaties, die drie of meer landen bestrijken: de Europese Federatie voor de publieke diensten (EPSU, European Federation of Public Service Unions); de Europese Federatie Voeding, Landbouw en Toerisme (EFFAT, European Federation of Food, Agriculture and Tourism Trade Unions); Uni Europa; en FECCIA (Fédération Européenne des Cadres de la Chimie et des Industries Annexes, de Europese federatie voor kaderpersoneel in de chemische en aanverwante industrie). EFFAT is aanwezig in vijf landen, terwijl EPSU, Uni Europa en FECCIA aanwezig zijn in drie landen. De aanwezigheid van deze organisaties weerspiegelt het overlappende karakter van veel vakbonden, omdat zij niet aangeven dat zij zich richten op vakbonden die tot de chemiesector behoren. Een uitzondering is de organisatie FECCIA, die aangeeft dat zij zich richt op kaderpersoneel uit de chemiesector.

Wat de werkgeversorganisaties betreft, zijn er twee Europese organisaties die drie of meer landen bestrijken: de Europese Raad van de chemische industrie (CEFIC, Conseil européen des Fédérations de l'Industrie Chimique) en de Europese Federatie van Verenigingen van farmaceutische bedrijven (EFPIA, European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations). Volgens de bottom-upbenadering zijn deze twee Europese organisaties, die aangeven dat zij zich richten op bedrijven uit de chemiesector, aanwezig in 13 landen (CEFIC) en vijf landen (EFPIA). Vermeldenswaard is dat CEFIC een vakorganisatie is die andere belangen behartigt dan de belangen op het gebied van arbeidsverhoudingen. Bij de bottom-upbenadering is het aantal bij CEFIC aangesloten organisaties echter mogelijk onderschat. CEFIC is namelijk aanwezig in 22 EU-landen.

Conclusies

Uit de top-down- en bottom-upanalyses van de chemiesector in de 28 lidstaten van de EU komt naar voren dat, aan de werknemerszijde, IndustriAll Europe en, aan de werkgeverszijde, ECEG beschouwd moeten worden als de belangrijkste EU-brede vertegenwoordigers van werkgevers en werknemers in de sector.

Aanvullende informatie

Het verslag *Representativeness of the European social partner organisations: Chemical sector* (Representativiteit van de Europese socialepartnerorganisaties: de chemiesector) is te vinden op de website: <http://bit.ly/1rWUTw9>

Voor aanvullende informatie kunt u contact opnemen met Peter Kerckhofs, onderzoeksmedewerker, via pke@eurofound.europa.eu